

Bibliografie

1. Herbert Altrichter, Peter Posch and Bridget Somekh, *Teachers investigate their work*, publicată de Taylor & Francis e-Library, în SUA și Canada, 2005.
2. T. Dang, *A Synthesis Learner Autonomy*, publicat în *The Internet Journal of Language, Culture and Society*, LSC-2012, p. 52.
3. Marcela Menegale, *Dall'autonomia nell'apprendimento delle lingue straniere allo sviluppo della competenza plurilingue. Una ricerca nella scuola secondaria*. În „Scuola di dottorato in scienze dell linguaggio, della cognizione, della formazione, Università Ca Focarsi, Veneția, 2010.

LITERATURA POSTBELICĂ BASARABEANĂ. CLIMATUL CREAȚIEI

Victoria Vîntu

Catedra Limba Română și terminologie medicală

Summary

Post-war basarabian literature. context of creativity

Our post-war poetry developed in a specific context of creativity, absonant to creative and esthetic thinking development. Any effort to fight against restrictions dictated by totalitarianism, dominant in this period, was faulted. However, in a contextual analysis, our culture and literature manifest insistently the tendency to find its identity, detaching from the rigors imposed by the dogma of socialist realism.

Rezumat

Poezia postbelică basarabească a evoluat într-un context specific de creație, străin dezvoltării spiritului estetic, gândirii creatoare. Orice efort de opunere restricțiilor dictate de regimul totalitar, dominant în perioada respectivă, a fost blamat cu vehemență. Totuși, analizată în context, cultura, literatura autohtonă manifestă tot mai insistent tendința de a-și regăsi identitatea, detașându-se de rigorile impuse de dogma realismului socialist.

Formarea unei concepții adecvate despre literatura postbelică basarabească este posibilă doar în condiția examinării contextului politic, social și cultural specific unei perioade care constituie poate cea mai dureroasă filă din istoria neamului nostru. Primul deceniu postbelic este marcat de anihilarea pe toate căile și cu toate mijloacele a spiritualității naționale. ”Pentru regimul totalitar, nonvaloarea și mediocritatea au fost mereu o politică literară, componentă a unei strategii mai largi de strangulare a spiritului (...) Susținerea nonvalorilor, instituționalizarea lor prin introducerea în programele de învățământ și în manuale, prin decernarea de premii, acordarea de funcții și titluri onorifice, prin crearea, cu ajutorul convergent al mai multor organisme, a unui statut privilegiat, face parte din aceeași, unică acțiune de anihilare a inițiativei creatoare.” [7, p.15]

”După 1944, Moscova a dus o metodică politică de deznaționalizare în această republică sovietică vestică, ruptă prin război dintr-o entitate etnică, clar circumscrisă, cu care se confunda cultural. Vechea elită culturală și politică a Republicii Socialiste Moldova a fost lichidată și înlocuită cu una nouă, adesea deșănțată, provenită fie din fosta Republică Moldovenească de peste Nistru, fie din alte părți. Orașele au fost treptat rusificate prin aducțiuni de populație slavă și rusofonă, suprapusă și dizolvantă pentru tradiția locurilor.” [8, p. 2]

Introducerea literelor chirilice pentru scrierea limbii române, intitularea acesteia drept „limbă moldovenească”, prezentarea profilului și istoriei ei din punct de vedere al unei pretense origine slavă, învățarea unei istorii literare și culturale „moldovenești”, cu personalități ale literaturii române, înfățișate trunchiat, iată tot atâtea aspecte ale unui program de aculturație gândit de ideologii sovietici, în vederea desprinderii poporului român din Republica Sovietică Socialistă Moldova și a intelectualilor lui de cultura românească tradițională.

Aceste măsuri au fost însoțite de altele, ca, de pildă, rescrierea istoriei românilor dintre Prut și Nistru ținând cont de istoriografia și interesele politice ale Moscovei, punct de vedere în care imperiul țarist devenea un protector salvator, iar statul român un agresor și o alcătuire artificială „multinațională”, un opresor al „moldovenilor”. Această nouă istoriografie a fost un factor propagandistic antiromânesc plin de urmări pentru mentalitatea românilor dintre Prut și Nistru. În același timp, instituțiile de învățământ din Moldova ocupată foloseau limba rusă ca limbă de studiu, manualele glorificau istoria poporului rus și prietenia „de veacuri” cu acesta. Inițial, și literatura de după așa zisa „eliberare” era una de strictă comandă politică, liberă să trateze doar temele corespunzătoare șabloanelor ideologice oficiale. Savanți improvizați reprezentând noua istoriografie și noua „lingvistică” moldovenească polemizau cu evidența și cu adevărul, demonstrând caracterul diferit al limbii române de „limba moldovenească”, exagerând peste orice limite ale bunului simț fundamentul slav al istoriei Basarabiei, caracterul „cotropitor” al administrației românești dintre 1918 și 1940, când Basarabia pierdută la 1812 de diplomația otomană devenise parte integrantă a României Mari. Lunga ocupație rusească a Basarabiei, începută în 1944, venea după una mai veche (1912-1918), fapt ce oferea șanse mari ca procesul de aculturație dirijat împotriva culturii române a provinciei să izbândească.

Teritoriul Basarabiei a fost împărțit între R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucraina, ultima preluând în propriile granițe atât fostul Bugeac, cât și Bucovina de Nord și ținutul Herța, unde se afla și orașul studiilor liceale ale lui Mihai Eminescu și apoi una din marile universități românești interbelice – Cernăuții. Românii din spațiul U.R.S.S. au fost astfel divizați, purtând și etnonime diferite: cei din Bucovina de Nord și ținutul Herța sunt numiți „români”, cei din R.S.S. Moldova poartă numele de „moldoveni”, ca și cei din fosta Republică Autonomă Socialistă Moldovenească. Acestor condiții dramatice pentru românii integrați prin ocupație militară în U.R.S.S. (disputați de România prin participarea alături de Germania la războiul antisovietic, 1941-1944, fără șansă), U.R.S.S. le-a adăugat condiția de lagăr, interzicând intrările și ieșirile în R.S.S. Moldovenească și întrerupând orice contact cu țara-mamă, România. Propaganda sovietică postbelică a desfășurat o cumplită campanie românofobă, România fiind plasată alături de Germania și, de fapt, întreg Occidentul, în rândul dușmanilor acerbii ai pașnicului popor sovietic moldovenesc.

Procesul de mutilare a istoriei și a culturii s-a desfășurat prin introducerea grafiei chirilice, incompatibilă cu specificul limbii române, prin promovarea cultului unor personalități din istoria recentă străine neamului nostru. „Scriitorii noștri au fost puși în situația de a plăti un greu tribut ideologiei comuniste, glorificând partidul și pe Stalin personal (a se vedea „Scrisoarea norodului moldovenesc tovarășului Stalin”). O întregă avalanșă de documente partinice, începând cu faimosul articol leninist „Organizația de partid și literatura de partid”, continuând cu rezoluția C. C. al P. C. din Rusia din 18 iunie 1925 „Despre politica partidului în domeniul literaturii artistice”, cu hotărârea C. C. al P. C. din toată Uniunea din 14 august 1946 „Despre revistele „Zvezda” și „Leningrad””, cu hotărârea C. C. al P. C. din toată Uniunea din 26 august 1948 „Despre repertoriul teatrelor dramatice și măsurile pentru îmbunătățirea ei”, conțineau atâtea cerințe și indicații, încât nu putea fi vorba despre nici o atmosferă creatoare propice activității fructuoase. Totul era supus ideologizării depline, totul era reglementat, pentru orice abatere de la buchia și spiritul acestora și al multor alte hotărâri asemănătoare pe autori îi păștea pericolul morții.” [3, p. 65]

Situația a fost acutizată prin deportările în masă a intelectualității băștinașe, înlocuită cu persoane venite de la Moscova și din alte părți ale URSS, străine sau chiar ostile spiritualității românești autohtone. Calvarul a continuat în termenii unei terori generale până în 1953, anul morții tiranului Stalin și începutul unei relative destinderi politice și sociale.

Eliberarea lentă, dar sigură din mrejele ideologiei sovietice se realizează prin promovarea unui șir de reforme. Se profilează hotarul dintre două generații: una fidelă principiilor ideologiei comuniste și alta, tânără, dornică de noutate, de libertate a gândirii și exprimării. Anume datorită eforturilor considerabile ale acestor tineri intelectuali curajoși va fi posibilă inițierea unui șir de schimbări. De o importanță incontestabilă sunt, fără îndoială, cele din sfera culturii.

În acești ani se manifestă o deosebită activitate editorială, sporește numărul de cărți, se editează folclorul, apare revista "Octombrie" (1956), "Cultura" (1965). În fruntea revistei „Nistru” vine distinsul cărturar G. Meniuc.

Cercetătoarea A. Bantoș citează în studiul „Deschidere spre universalism” mărturisirea regizorului și omului de cultură Ion Ungureanu cu referință la reșezarea literaturii și a culturii de la est de Prut pe făgașul normalității: „Apariția săptămânalului „Cultura Moldovei” (1956) a fost semnul unor vremi noi. Umbra înfricoșătorului tiran de la Kremlin se subția sub soarele plâpând al dezghețului hrușciovist. Lumea îndrăzne să ridice ochii din pământ și învăța să privească drept, fără frică realitatea. O învățătură de lungă durată, fiindcă de frică nu te vindeci într-o zi-două. Unii o mai poartă și azi în suflet. Noi atunci am îndrăznit să ne amintim că suntem oleacă de români, că vorbim aceeași limbă, redacția chiar i s-a adresat patriarhului literaturii române, Mihail Sadoveanu să binecuvânteze noua publicație, ceea ce s-a și întâmplat (faximilul în grafia latină publicat de ziar ne venea să-l punem la icoană, nu alta!)”.

Și Mihai Cimpoi va evidenția în studiul său „Basarabia sub steaua exilului”, același lucru: „Sub golurile sensibile ale culturii românești din Basarabia postbelică se întrevăd subiacent eforturile constructive și recuperative uriașe în căutarea și regăsirea identității pierdute.” Merită a fi menționată editarea clasicilor literaturii române (divizați, totuși, în "români" - Coșbuc, Caragiale și moldoveni – Eminescu, Creangă, Alecsandri). Procesul a fost inițiat în 1951 și a reprezentat un moment de referință pentru evoluția ulterioară a literaturii basarabene.

În același an a fost organizată de Academia de Științe de la Chișinău o conferință, unde, cu lux de amănunte și o exemplară conștiinciozitate științifică, savanți din Moscova și Leningrad, în ciuda opoziției înverșunate a unor „lingviști” autohtoni (I. Varticean, I.D. Ceban), au demonstrat originea latină a limbii noastre, contestându-se astfel teoriile false care i-au atribuit o descendență slavă.

Descătușarea și deschiderea altor orizonturi de cunoaștere și comunicare culturală caracteristică anilor șaizeci se soldează, în plan universitar, cu inaugurarea, în anul 1964, a Facultății de Limbi Străine în cadrul Universității de Stat, iar ulterior și la Institutul Pedagogic "Ion Creangă" și la Universitatea "Alecu Russo" din Băți. De aici încolo urmează studiul riguros și sistematizat al limbilor și al literaturilor străine în Moldova dintre Prut și Nistru, studiu care fără doar și poate își lasă amprenta asupra peisajului cultural și asupra receptivității de către cititorul de atunci a literaturii universale.

O reușită semnificativă pentru cultura basarabeană postbelică a fost decernarea Premiului Întâi, în cadrul festivalului internațional de film pentru tineret, peliculei „Ultima lună de toamnă” (după povestirea cu același titlu de I. Druță). Cu acest prilej A. Lupan menționa: „... Prin ce miracol și-a asumat plugarul acesta fără nume răspunderea pe care o împlinește? ... E uimitor cum a încăput acest orizont în zboruri și în formule grandilocvente, ci în peregrinajul său plin de griji, în popasurile scurte lângă vatra cu prieteni a copiilor săi.” [1, p. 9]

Indubitabilă este contribuția lui V. Coroban la procesul de resurecție a culturii autohtone. De menționat, în această ordine de idei, problema specificului național lansată la sfârșitul anilor 50. „Încercarea de a limpezi această problemă a eșuat, căci dogmatismul și balastul vechii gândiri staliniste erau destul de puternice. În cele din urmă V. Coroban a fost nevoit să se scuze public în „Moldova Socialistă”, pentru că a îndrăznit să vorbească despre acest specific național, care era edificat de către forurile conducătoare de atunci drept naționalism, egoism național ș.a.” [6, p.120-135].

Toate aceste evenimente semnifică o primă treaptă spre descoperirea artisticului ca fundament al literaturii, al valorii estetice, subminat anterior de preceptele dogmatice ale ideologiei comuniste.

Bibliografie

1. A. Bantoș. *Dinamica sacrului în poezia basarabeană contemporană*. București, Editura Fundației Culturale Române, 2000.
2. E. Botezatu. *Ultimul Meniuc // Eseuri. Critică literară*. Chișinău: Arc, 2004.

3. M. Cimpoi . *A.Busuioc sau tristețea superiorității* // Literatura și arta, 30 oct., 2003.
4. I. Ciocanu. *Literatura română din Republica Moldova*. // Limba Română, 1997.
5. N. Leahu. *Poezia basarabenilor. De la "facere" la "re-facere" și (pre)facere* // O istorie critică a literaturii din Basarabia. Chișinău: Arc, 2004.
6. Gh. Mazilu. *Specificul național în arta și literatura moldovenească* // Nistru, 1989, nr.3.
7. Țurcanu A. *Bunul simț*. Chișinău: Cartier, 1996.
8. M. Ungheanu. *Taina care mă apără*. // Limba Română, Nr.1-4, anul XIX, 2009.

ABORDAREA PRAXIOLOGICĂ A STABILIRII LIMBAJULUI SOCIOPROFESIONAL

Tatiana Gamanji, Victoria Vîntu

Catedra Limba Română și terminologie medical

Summary

Praxiological establishment of socio language approach

Medical jargon is one of professional languages for verbal communication in the field. As an instrument of knowledge and communication, medical language is an indispensable tool for scientific work in the professional practice. Communicative professionalism report as part of medical professionalism, receives multiple facets and because particular responsibility for verbal behavior conducted by medical personnel at all levels and ensuring interdisciplinary medical advice. Training in medicine must create an optimum range for the establishment of successful teaching medical jargon, which combined with other skills can ensure effective communication of the future medical students.

Rezumat

Limbajul profesional medical e unul din limbajele profesionale destinat comunicării verbale în domeniu. Ca instrument de cunoaștere și de comunicare, limbajul medical este indispensabil atât activității științifice, cât și celei de practică profesională. Profesionalismul verbal în calitate de componentă a profesionalismului medical, capătă valențe multiple și datorită responsabilității deosebite pentru comportamentul verbal realizat de personalul medical de toate gradele asigurând și consultul medical interdisciplinar. Formarea profesională în domeniul medicinei trebuie să creeze un domeniu optim pentru constituirea întemeiată pedagogic a Limbajului profesional medical, care, conjugat cu celelalte competențe profesionale, să asigure o comunicare eficientă a viitorilor medici.

Competențele verbal-comunicative profesionale și generale, orale și scrise, se particularizează în practica medicală și datorită necesității de a comunica cu populația Republicii Moldova, căci specialistul medical trebuie să poată aplica cu abilitate atât limbajul medical științific, cât și pe cel uzual, popular, să treacă instantaneu de la un nivel de limbaj la altul, adică să realizeze o comunicare eficientă în albia limbii literare. Imperativul pentru o comunicare profesională și cultură generală de calitate este avansat și de multiple exigențe și rigori ale societății contemporane, care promovează deschiderea pentru comunicarea europeană și cea mondială, pentru integrarea în sistemul de valori universale. Cu atât mai mult este necesar stabilirea/elaborarea unor repere pedagogice speciale și formarea pe acest temei a unui Limbaj profesional medical de calitate. Luând în considerație caracterul eterogen al mediului socio-cultural și lingvistic al Republicii Moldova, care influențează considerabil atât formarea limbajului în general, cât și pe cel de specialitate, precum și în absența unui proiect social de reglementare a limbajelor profesionale, ghidarea instituțională a formării acestor limbaje reprezintă un imperativ pentru științele educației. Cu atât mai mult că medicina practică și cea științifică actuală se realizează în condiții socioprofesionale noi, marcate pe competitivitate, de viteză și intensitate sporită a câmpului informațional. Aceste realități revendică un specialist